

Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları*

Preschool Period: Parenting Attitudes*

Ramazan SAK**, İkbâl Tuba ŞAHİN SAK***, Sibel ATLI****,
Betül Kübra ŞAHİN*****

Öz: Bu çalışmanın amacı 4-6 yaş aralığında çocuğu olan anne babaların ebeveynlik tutumlarını incelemektir. Çalışmada açıklayıcı karma yöntem kullanılmış; bu nedenle de ilk olarak nicel veriler toplanmış, ardından nicel verilerin açıklanması için nitel veriler toplanmıştır. Veri toplama sürecinde öncelikle 258 anne-babaya Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) uygulanmış, sonrasında ise bu anne-babalardan 20’si ile görüşmeler yapılmıştır. Nicel verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi ve tek faktörlü ANOVA kullanılmıştır. Nitel veriler ise kelime listeleme tekniği kullanılarak kodlanmıştır. Çalışma sonucunda, anne-babaların cinsiyetlerine, yaşadıkları bölgeye, öğrenim durumlarına, yaşlarına, evlendikleri yaşa ve sahip oldukları çocuk sayısına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre, anne-babaların çoğunun, kendi anne-babalık tutumu hakkında bir farkındalık sahibi olduğu ve sahip oldukları tutumları açıklarken alan yazına paralel ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, anne-babalar sahip oldukları anne-babalık tutumlarını etkileyen faktörler olarak en çok yetiştirilme tarzlarını ve psikolojik durumlarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, anne baba tutumları, açıklayıcı karma yöntem

Abstract: This study examines parenting attitudes towards children aged between 4 and 6 using an explanatory mixed-methods design. Initially, quantitative data was gathered from 258 parents using the Parents’ Attitude Scale (PAS), and then interviews were conducted with 20 of them to collect additional qualitative data to explain the quantitative results. The quantitative data was analyzed using independent samples t-tests and one-way ANOVAs, while analysis of the qualitative data utilized the word-list technique. The results indicated that there were statistically significance differences between the parenting attitudes of participants based on their gender, region of current residence, education level, age, age at marriage, and number of children. Also, it was found that most of the parents were aware of their parenting attitudes and explained them using words that paralleled the language used in the parenting literature. They also stated that their parenting attitudes were mostly influenced by their upbringing and psychological mood.

Keywords: Preschool period, parenting attitudes, explanatory mixed design

Giriş

Bir çocuğun uzun bir yolculuk olan eğitim sürecindeki her türlü başarısı, okulun özelliklerinden toplumun yapısına kadar geniş bir yelpazedeki değişkenlerden etkilenir (Epstein ve Sanders, 2002). Ancak, bu değişkenler içerisinde özellikle aile hayatı bir role sahiptir. Aile, eğitimde çocuklar ve öğretmenler kadar önemli bir paydaştır (Morrison, 2012). Anne-babalar, çocukların sosyalleşme sürecinde “tek” kaynak olmamakla birlikte en temel faktör olarak görülmektedirler (Karabulut Demir ve Şendil, 2008). Özellikle ailelerin, çocukların hem akademik başarısında hem de olumlu gelişimlerinde önemli rolleri olduğu pek çok araştırmayla ortaya konmuştur (DePlanty, Coulter-Kern ve Duchane, 2007; Fan ve Chen, 2001; Izzo, Weissberg, Kaspro ve Fendrich, 1999; Jeynes, 2005; Jeynes, 2015; Moon ve Lee, 2009; Yoder ve Lopez, 2013). Özellikle okul öncesi gibi çocuğun sosyal becerilerini, kişisel özelliklerini ve birtakım değerlerini kazandığı kritik bir evrede aile, ilk iletişimin başladığı yer olarak büyük bir öneme

*Bu çalışma, 2. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van-Türkiye, ramazansak06@gmail.com

***Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van-Türkiye, ikbalsahin@gmail.com

****Öğrt. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van-Türkiye, sibel.atli@gmail.com

*****Öğrt. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Reşadiye MYO, Tokat-Türkiye, kbsahin@gmail.com

sahiptir. Bu iletişim sürecinde, çocukların da dâhil olacağı karşılıklı bir etkileşiminden bahsedilebilmesi için anne babaların sağlıklı bir çocuk yetiştirme tutumuna sahip olmaları gerekmektedir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

Anne-babaların uygulamaları veya davranışları çocuğun belirli bir durumda göstermiş olduğu davranışa karşı sergilenirken; anne-baba tutumları, çocuğun farklı durumlarına karşı gösterilen tavır olarak tanımlanabilir (Darling ve Steinberg, 1993). Maccoby ve Martin (1983) anne-baba tutumlarını belirleyen iki temel unsurun olduğunu vurgulamışlardır. Bunlardan birincisi anne-babanın çocuğun ihtiyaçlarına cevap verme derecesi; ikincisi ise anne-babaların çocuklara yönelik istekleri, kontrolleri ya da çocuktan beklentileridir.

Alan yazında anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocukların davranışları ve akademik başarıları üzerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür (Blissett ve Haycraft, 2008; Braza vd., 2015; Huang ve Gove, 2015; Rocha Lopes, Van Putten ve Moormann, 2015; Wang, 2014). Sıcak ve demokratik ebeveynlik tutumlarının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerindeki etkileri yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur (Arnott ve Brown, 2013). Ayrıca anne-baba tutumları ile çocuklardaki kaygı bozuklukları arasında bir ilişkinin olduğu ortaya konan bir başka sonuçtur (McLeod, Wood ve Weisz, 2007). Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan (2012) ise yaptıkları çalışmada, anne-baba tutumlarının çocukların sosyal yetkinlik ve içedönüklük davranışlarının anlamlı yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Anne-baba tutumları çocukların ahlaki gelişimlerinden akademik başarılarına kadar birçok alanda anlık ve kalıcı etkilere sahiptir (Bornstein ve Bornstein, 2007).

Alan yazında yer alan çalışmalarda anne-baba tutumları farklı şekillerde ele alınmıştır. Örneğin, Bakhla, Sinha, Sharan, Binay, Verma ve Chaudhury (2013) anne-baba tutumlarını demokratik, otoriter ve izin verici olarak ele alırken, Maccoby ve Martin (1983) demokratik, otoriter, izin verici, etnik azınlık, ilgisiz ve tutarsız şeklinde sınıflamıştır. Baumrind, Larzelere ve Owens (2010) ise, otoriter, yönlendirici, izin verici, demokratik, yeterince iyi, ilgisiz ve güvenilir anne-baba tutumları şeklinde bir sınıflama yapmışlardır. Hibbard ve Walton'a (2014) göre demokratik, otoriter, izin verici-düşkün ve ihmalkar-reddedici şeklinde bir sınıflama söz konusu iken, Filiz ve Yaprak'a (2009) göre bu sınıflama demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz şeklindedir. Baumrind (1980; 1991) ise, anne-baba tutumlarını, demokratik/dengeli, yetkeci (otoriter) ve izin verici şeklinde ele almıştır. Bu çalışmada ise, demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu anne-baba tutumları üzerinde durulduğundan aşağıda bu tutumlara ilişkin kısa açıklamalara yer verilmiştir.

Demokratik ebeveyn tutumunda; aile içinde sağlıklı bir iletişim kurulmakta ve çocuğa duygusal bir destek sağlanmakta olup çocuğun özerklik geliştirmesine yardımcı olunmaktadır. Bununla birlikte disiplinli bir ortamda, çocuğun belirli standartlara ulaşması beklenmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Aileler sorun odaklı ve mantıklı bir şekilde çocuğun etkinliklerine rehberlik etmektedirler (Baumrind, 1966). Demokratik bir aile ortamında büyüyen çocukların, ebeveynlerinin değerlerini içselleştirerek olumlu gelişim ve uyum özellikleri gösterdikleri (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010), sosyal-duygusal yeterliklerinde ve duygularını düzenlemede daha iyi oldukları gözlenmiştir (Towe-Goodman ve Teti, 2008). Esnek ve sıcak demokratik ebeveyn tutumu bir çocuğun sosyal, bilişsel, ahlaki ve duygusal gelişiminde en yararlı tutum olarak kabul görmektedir (Bornstein ve Bornstein, 2007).

Otoriter ebeveynlik tutumunda anne babalar katı bir disiplin anlayışına sahiptir ve çocuklar, duygusal destek ve ilginin yetersiz olduğu bir ortamda yetişmektedir. Çocuktan mutlak bir itaat beklenmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Aileler mutlak bir standarda, dini bir motivasyona veya daha güçlü bir otoriteye göre çocukların davranış ve tutumlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekillendirmeye çalışmaktadırlar (Baumrind, 1966). Bu ebeveynlik tutumuyla büyüyen çocukların özsayıgılarının düşük, kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ve genelde uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir (Hart, Newell, ve Olsen, 2003; Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010; Thompson, Hollis, ve Richards, 2003). Ayrıca, bu aile ortamında büyüyen çocuklarda öfke gelişimi ve dışa yönelim sorunları gözlenmektedir (Snyder, Stoolmiller, Wilson ve Yamamoto, 2003).

İzin verici ebeveyn tutumunda çocuk sıcak bir ilgi ve kabul görmesine rağmen, çocuğa sınırlama getirme veya çocuğun kontrolü konularında bir eksiklik söz konusudur (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Gevşek veya tutarsız bir disiplin yaklaşımıyla çocuğun genelde istenmeyen davranışları görmezden gelinmektedir (Robinson, Mandleco, Olsen ve Hart, 1995). İzin verici bir tutuma sahip aileler; çocukların istek ve davranışlarına karşı her zaman kabullenici ve olumlu bir tutumla yaklaşmaktadırlar. Cezadan kesinlikle kaçınmakta ve zaman zaman da hoşgörü adı altında çocukları ihmal etmektedirler (Baumrind, 1966).

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda ise, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesi sonucunda aşırı bağımlı, güvensiz, duygusal kırıklıkları olan bir kişilik gelişmektedir. Çocuğun ruhsal ve fiziksel beceri gelişimi engellenmekte, özerk düşünce ve özgüven geliştirmesine de engel olunmaktadır. Anne-babanın aşırı koruyuculuğu çocuğun okul başarısını ve okula uyumunu da etkilemektedir (Günalp, 2007). Ayrıca, bu aile ortamında büyüyen çocuklarda utangaçlık problemi görülmektedir (Rubin ve Burgess, 2002).

Anne baba tutumları olarak, geleneksel ile daha “modern” sayılabilecek tutumların bir arada gözlendiği Türkiye’de anne-babaların çocuk yetiştirme tarzları kuşaklar arası farka, bölgelere, alt kültürlere vb. birçok özelliğe göre değişebilmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı (2010) Türkiye’de anne-baba tutum ve davranışlarıyla ilişkili yapılan 34 çalışmayı incelemiş ve okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bu çalışmaların genellikle nicel araştırmalar şeklinde tasarlandığı da söylenebilir (Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2012; Efe-Azkeskin, Güven, Güral ve Sezer, 2013; Günalp, 2007; Özben ve Argun, 2002; Şanlı ve Öztürk, 2012; Uyanık Balat, 2007; Yağmurlu, Sanson ve Köymen, 2005; Yalkın, 1994). Ayrıca bu çalışmaların bazılarında sadece annelerin tutumları incelenmiş olup babalara yer verilmemiştir (Mızrakçı, 1994; Şanlı ve Öztürk, 2012).

Bu nedenle bu çalışmanın amacı 4-6 yaş aralığında çocuğu olan anne babaların ebeveynlik tutumlarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Anne-babaların cinsiyetlerine göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) Anne-babaların yaşadıkları bölgeye göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) Anne-babaların öğrenim durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) Anne-babaların yaşlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5) Anne-babaların evlendikleri yaşa göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) Anne-babaların sahip oldukları çocuk sayısına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) Anne-babalar kendi anne babalık tutumlarını nasıl isimlendirmekte ve neden böyle düşünmektedirler?
- 8) Anne-babaların tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?
- 9) Anne-babalara göre sahip oldukları anne-babalık tutumlarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Yöntem

Araştırma modeli

Bu çalışmada açıklayıcı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yönteminde aynı çalışma için hem nitel hem de nicel verilerin toplanması, analiz edilmesi ve birlikte kullanılması söz konusudur (Creswell ve Plano Clark, 2007). Bu çalışmada da, açıklayıcı karma araştırma yöntemine uygun olarak önce nicel veriler toplanmış daha sonra nicel verileri açıklamak için nitel veriler toplanmıştır (Creswell, 2008). Bu amaçla da önce 258 anne-babaya Ebeveyn Tutum Ölçeği uygulanmış, sonrasında ise 20 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma grubu

Çalışmanın nicel boyutuna ilişkin katılımcılarını Ankara ve Van illerinde yaşayan ve 4-6 yaş aralığında çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 258 ebeveyn oluşturmuştur. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler aşağıdadır:

Tablo 1. Katılımcı Özellikleri

		f	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın (Anne)	115	44.6	258
	Erkek (Baba)	143	55.4	
	İlkokul ve okuryazar	60	23.3	
Öğrenim Durumu	Ortaokul	40	15.5	258
	Lise	90	34.9	
	Ön lisans ve lisans	68	26.4	
Yaş	20-30	84	32.6	258
	31-40	126	48.8	
	41 ve üstü	48	18.6	
Yaşanılan Şehir	Van	145	56.2	258
	Ankara	113	43.8	
	Evli	249	96.5	
Medeni Durum	Eşi ölmüş	4	1.6	258
	Eşinden ayrı yaşayan	2	.8	
	Boşanmış	3	1.2	
Evlilik Yaşı	15-20	83	32.2	258
	21-24	97	37.6	
	25 ve üstü	78	30.2	
Çocuk sayısı	1 çocuk	55	21.3	258
	2 çocuk	106	41.1	
	3 çocuk	57	22.1	
	4 çocuk ve üstü	40	15.5	

Çalışmanın nitel boyutuna ilişkin katılımcılarını ise 20 ebeveyn oluşturmuştur. Katılımcılar, her bir ebeveynlik boyutundan en yüksek ortalamaya sahip ve görüşmeye katılma konusunda gönüllü beşer ebeveyn olacak şekilde belirlenmiştir. Görüşmeye katılan anne babaların dokuz Van'da, 11'i Ankara'da yaşamaktadırlar.. Katılımcıların 14'ünü anneler, altısını babalar oluşturmuştur. Ayrıca görüşmeye katılan anne babalar, ön lisans veya lisans (n=8), lise (n=6) veya ortaokul (n=2) mezunudur. Bununla birlikte, dört ebeveyn de ilkokul mezunu veya okuryazar durumundadır.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, kişisel bilgi formu ve Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Ayrıca anne-babalarla yapılan görüşmelerde araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği 4 farklı ebeveyn tutumu ve toplamda 46 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ankette yer alan 17 madde (2-5-6-7-10-13-14-15-18-20-23-25-29-36-37-38-42) demokratik tutuma, 11 madde (3-9-11-19-26-27-32-35-39-40-45) otoriter tutuma, 9 madde (4-8-12-16-21-22-28-41-46) aşırı koruyucu tutuma, 9 madde (1-17-24-30-31-33-34-43-44) ise izin verici tutuma aittir. Ölçeğin Cronbach alpha değerleri demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu için .75 ve izin verici boyut için ise .74'tür.

Çalışmanın nitel verisi araştırmacılar tarafından geliştirilen bir yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu öncelikle 8 sorudan oluşan bir taslak şeklinde

hazırlanmış, ardından da biri çocuk gelişimi ve eğitimi, diğeri de nitel çalışmalar konusunda uzman 2 akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda formdan bazı sorular çıkarılmış ve 5 sorudan oluşan bir görüşme formu elde edilmiştir. Formun bu hali kullanılarak biri anne, biri baba olmak üzere iki ebeveyn ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmelerin de ışığında görüşme formunun son hali 5 sorudan oluşmuştur. Sorular, ebeveynlerin kendi tutumlarını nasıl değerlendirdikleri ve tutumlarının avantajları ve dezavantajları üzerinedir.

Verilerin toplanması ve analiz edilmesi

Çalışmada etkisi incelenen bir değişken olarak yaşanan bölge değişkeni göz önünde bulundurularak Türkiye'deki 7 bölgeden İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri seçilmiştir. Söz konusu iki bölgeden tesadüfî olarak Ankara ve Van illeri seçilmiştir. Söz konusu illerde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarının listeleri alınmış ve il merkezlerinden bulunan anaokullarından yine tesadüfî olarak 5 Anaokulu seçilmiştir. Seçilen her bir okula 40 ölçek götürülmüş ve okul idaresinden gönüllü olan ebeveynlere doldurtulması konusunda yardım istenmiştir. Toplamda 200 ölçek Ankara'daki anaokullarına, 200 ölçekte Van'daki anaokullarına dağıtılmıştır. Toplamda ebeveynlere ulaştırılan 400 ölçeğin 293'ü geri dönmüştür. Araştırmacılar tarafından incelenen bazı ölçeklerin yetersiz doldurulduğu belirlenmiş ve analize dâhil edilmemiştir. Uygun doldurulan 258 ölçek analizlerde kullanılmıştır.

Çalışmanın verileri IBM SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Anne-babaların cinsiyetlerine ve yaşadıkları bölgeye göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi, anne-babaların öğrenim durumları, yaşları, evlendikleri yaş ve çocuk sayılarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek faktörlü ANOVA kullanılmıştır. Belirtilen istatistiksel yöntemler için parametrik testlerin kullanımıyla ilgili varsayımlar kontrol edilmiş ve bu varsayımların karşılanmakta olduğu kabul edildikten sonra ilgili analizler yapılmıştır.

Nitel verilerin analizi içinse öncelikle yapılan görüşmeler deşifre edilmiş; bu deşifreler verilere hâkim olabilmeleri amacıyla iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı birkaç kez okunduktan sonra yine ayrı ayrı kodlanmıştır. Veriler analiz edilirken öncelikle ailelerin kendi tutumlarını nasıl adlandırdıklarına göre veriler gruplara ayrılmış, ardından da her tutumla ilgili kelime listeleme tekniği (Bernard ve Ryan, 2010) kullanılarak kodlama yapılmıştır. Kelime listeleme tekniğinde, katılımcılar tarafından kullanılan duruma özgü kelime veya ifadeler belirlenmiştir. Örneğin; demokratik tutumla ilgili olarak birlikte karar alma, baskıcı karar almama gibi ifadeler listelenmiş; diğer tutumlarla ilgili de benzer bir süreç izlenerek veriler kodlanmıştır. Ardından iki araştırmacının kodlamaları karşılaştırılmış ve araştırmacıların % 98 oranında fikir birliğinde oldukları görülmüştür. Geriye kalan %2'lik kısım ise çalışmada raporlanmamıştır.

Bulgular

Anne-babaların cinsiyetlerine göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların ebeveynlik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda, aradaki farkın demokratik tutumda ($t_{256}=2.430$, $p<.05$) anlamlı olduğu, diğer ebeveynlik tutumlarında ise aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bu analize göre, kadınların (annelerin) ($\bar{x}=72.44$) erkeklerden (babalardan) ($\bar{x}=69.00$) daha demokratik bir tutuma sahip olduğu söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2. Anne-Babaların Cinsiyetlerine Göre Ebeveynlik Tutumları

Ebeveynlik Tutumları	Cinsiyet	n	\bar{x}	s.s.	t	p
Demokratik	Kadın	115	72.44	10.92	2.430	.016
	Erkek	143	69.00	11.57		
Otoriter	Kadın	115	26.00	10.03	-.323	.747
	Erkek	143	26.40	10.02		
Aşırı Koruyucu	Kadın	115	34.77	6.58	.274	.784
	Erkek	143	34.55	5.95		
İzin verici	Kadın	115	24.26	7.85	.189	.850
	Erkek	143	24.08	7.15		

* p<.05

Anne-babaların yaşadıkları bölgeye göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların ebeveynlik tutumlarının yaşadıkları bölgeye göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda, aradaki farkın demokratik tutumda ($t_{256}=6.172$, $p<.05$), otoriter tutumda ($t_{256}=7.935$, $p<.05$) ve izin verici tutumda ($t_{256}=-1.007$, $p>.05$) anlamlı olduğu bulunmuştur. Ancak, aşırı koruyucu tutumda ($t_{256}=-1.007$, $p>.05$) ise anne babaların yaşadıkları bölgeye göre anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. İç Anadolu bölgesindeki ebeveynler ($\bar{x}=75.17$), Doğu Anadolu bölgesindeki ebeveynlerden ($\bar{x}=66.92$) daha demokratik bir tutuma sahiptirler. Bununla birlikte, Doğu Anadolu bölgesindeki ebeveynler de ($\bar{x}=10.06$) İç Anadolu bölgesindeki ebeveynlerden ($\bar{x}=7.37$) daha otoriter bir tutuma sahiptirler. Sonuç olarak, Doğu Anadolu bölgesindeki ebeveynlerin ($\bar{x}=7.58$) İç Anadolu bölgesindeki ebeveynlerden ($\bar{x}=6.65$) daha izin verici bir tutuma sahip oldukları söylenebilir (Tablo 3).

Tablo 3. Anne-Babaların Yaşadıkları Bölgeye Göre Ebeveynlik Tutumları

Ebeveynlik Tutumları	Bölge	n	\bar{x}	s.s.	t	p
Demokratik	Doğu Anadolu	145	66.92	11.58	-6.172	.000
	İç Anadolu	113	75.17	9.32		
Otoriter	Doğu Anadolu	145	30.14	10.06	7.935	.000
	İç Anadolu	113	21.19	7.37		
Aşırı Koruyucu	Doğu Anadolu	145	34.31	6.03	-1.007	.315
	İç Anadolu	113	35.09	6.46		
İzin verici	Doğu Anadolu	145	25.95	7.58	.151	.000
	İç Anadolu	113	21.86	6.65		

* p<.05

Anne-babaların öğrenim durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların demokratik ebeveynlik tutumlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($F_{254}= 2.093$, $p>.05$). Bu sonuca göre anne-babaların öğrenim durumlarının demokratik tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 4. Anne-Babaların Öğrenim Durumlarına Göre Ortalama, Standart Sapma ve Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları

Ebeveynlik Tutumları	Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	İlkokul/okuryazar	60	71.08	10.99	3/254	2.093	.102	---
	Ortaokul	40	66.57	13.60				
	Lise	90	71.86	10.12				
	Ön lisans/lisans	68	70.63	11.66				
Otoriter	İlkokul/okuryazar	60	30.05	11.69	3/254	4.278	.006	A-C A-D
	Ortaokul	40	26.40	10.73				
	Lise	90	24.90	7.80				
	Ön lisans/lisans	68	24.50	9.88				
Aşırı Koruyucu	İlkokul/okuryazar	60	36.28	6.81	3/254	4.567	.004	A-D C-D
	Ortaokul	40	33.25	7.19				
	Lise	90	35.51	5.71				
	Ön lisans/lisans	68	32.91	5.18				
İzin Verici	İlkokul/okuryazar	60	26.45	8.21	3/254	2.882	.036	A-C
	Ortaokul	40	22.77	7.96				
	Lise	90	23.22	6.56				
	Ön lisans/lisans	68	24.20	7.26				

A=İlkokul/okuryazar, B=Ortaokul, C=Lise, D= Ön lisans/lisans

* p<.05

Anne-babaların otoriter ebeveynlik tutumlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{254} = 4.278$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Tukey” testi uygulanmış olup, ilkokul/okuryazar öğrenim düzeyinde olan anne-babaların otoriter tutumlarının lise ve ön lisans/lisans öğrenim düzeyinde olan anne-babaların otoriter tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların ortalamalarının $\bar{x} = 30.05$, lise mezunu anne-babaların ortalamalarının $\bar{x} = 24.90$ ve ön lisans/lisans öğrenim düzeyindeki anne-babaların ortalamalarının ise $\bar{x} = 24.50$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların öğrenim durumları otoriter tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların aşırı koruyucu ebeveynlik tutumlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{254} = 4.567$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Tukey” testi uygulanmış olup, ilkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarının lise mezunu anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca, lise mezunu anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarının ön lisans/lisans düzeyinde öğrenim görmüş anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların ortalamalarının $\bar{x} = 36.28$ olduğu, lise mezunu anne-babaların ortalamalarının $\bar{x} = 35.51$ ve ön lisans/lisans düzeyinde öğrenim görmüş anne-babaların ortalamalarının ise $\bar{x} = 32.91$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların öğrenim durumları aşırı koruyucu tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların izin verici ebeveynlik tutumlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda

aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{254}= 4.882$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Tukey” testi uygulanmış olup, ilkökul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların izin verici tutumlarının lise mezunu anne-babaların izin verici tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=26.45$ olduğu, lise mezunu anne-babaların ortalamalarının ise $\bar{x}=24.20$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların öğrenim durumları izin verici tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların yaşlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların demokratik ebeveynlik tutumlarının yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{255}= 4.237$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Tukey” testi uygulanmış olup, 31-40 yaş aralığındaki anne-babaların demokratik tutumlarının, 41 ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların demokratik tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Otuz bir-kırk (31-40) yaş aralığındaki anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=71.85$ olduğu, 41 ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların ortalamalarının ise $\bar{x}=66.35$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların yaşları demokratik tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5. Anne-Babaların Yaşlarına Göre Ortalama, Standart Sapma ve Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları

Ebeveynlik Tutumları	Yaş	n	\bar{x}	s.s.	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	20-30	84	70.95	12.12				
	31-40	126	71.85	10.66	2/255	4.237	.015	B-C
	41 ve üstü	48	66.35	11.20				
Otoriter	20-30	84	26.07	9.84				
	31-40	126	24.11	9.27	2/255	11.742	.000	C-A C-B
	41 ve üstü	48	32.02	10.11				
Aşırı koruyucu	20-30	84	34.66	6.52				
	31-40	126	35.24	6.10	2/255	2.112	.123	---
	41 ve üstü	48	33.08	5.87				
İzin Verici	20-30	84	23.58	7.83				
	31-40	126	23.61	7.40	2/255	3.214	.042	C-B
	41 ve üstü	48	26.60	6.53				

A=20-30 yaş, B=31-40 yaş, C=41 ve üstü

* $p<.05$

Anne-babaların otoriter ebeveynlik tutumlarının yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{255}= 11.742$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Tukey” testi uygulanmış olup, 41 ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların otoriter tutumlarının 20-30 ve 31-40 yaş aralıklarındaki anne-babaların otoriter tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Kırk bir (41) ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=32.02$ iken, 20-30 yaş aralığındaki anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=26.07$ ve 31-40 yaş aralığındaki anne-babaların ortalamaları

$\bar{x} = 24.11$ 'dir. Buna göre, anne-babaların yaşları, otoriter tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların aşırı koruyucu ebeveynlik tutumlarının yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($F_{255} = 2.112$, $p > .05$). Bu sonuca göre anne-babaların yaşlarının aşırı koruyucu tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Anne-babaların izin verici ebeveynlik tutumlarının yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{255} = 3.214$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey" testi uygulanmış olup, 41 ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların izin verici tutumlarının 31-40 yaş aralığındaki anne-babaların izin verici tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Kırk bir (41) ve üstü yaş aralığındaki anne-babaların ortalamalarının $\bar{x} = 26.60$, 31-40 yaş aralığındaki anne-babaların ortalamalarının ise $\bar{x} = 23.61$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların yaşları izin verici tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların evlendikleri yaşa göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik tutumlarının evlendikleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre anne-babaların evlendikleri yaşın demokratik ($F_{255} = 2.183$, $p > .05$), aşırı koruyucu ($F_{255} = .001$, $p > .05$) ve izin verici ($F_{255} = 1.258$, $p > .05$) ebeveynlik tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 6. Anne-Babaların Evlendikleri Yaşa Göre Ortalama, Standart Sapma ve Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları

Ebeveynlik Tutumları	Evlenen Yaş	n	\bar{x}	s.s.	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	15-20	83	70.61	11.28	2/255	2.183	.115	---
	21-24	97	68.89	12.45				
	25 ve üstü	78	72.50	9.86				
Otoriter	15-20	83	28.42	10.09	2/255	4.207	.016	A-C
	21-24	97	26.21	9.59				
	25 ve üstü	78	23.89	10.02				
Aşırı koruyucu	15-20	83	34.65	6.12	2/255	.001	.999	---
	21-24	97	34.63	6.64				
	25 ve üstü	78	34.67	5.88				
İzin Verici	15-20	83	25.21	7.81	2/255	1.258	.286	---
	21-24	97	23.79	7.20				
	25 ve üstü	78	23.50	7.34				

A=15-20, B=21-24, C=25 ve üstü

* $p < .05$

Anne-babaların otoriter ebeveynlik tutumlarının evlendikleri yaşa göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{255} = 4.207$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey" testi uygulanmış olup, 15-20 yaş aralığında evlenen anne-babaların otoriter tutumlarının 25 ve üstü yaş aralığında evlenen anne-babaların otoriter tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. On beş-yirmi

(15-20) yaş aralığında evlenen anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=28.42$ iken, 25 ve üstü yaş aralığında evlenen anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=23.89$ 'dir. Buna göre, anne-babaların evlendikleri yaş, otoriter tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların sahip oldukları çocuk sayısına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Anne-babaların demokratik ebeveynlik tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{254}= 3.171$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey" testi uygulanmış olup, 2 çocuğa sahip anne-babaların demokratik tutumlarının 4 ve üstü sayıda çocuğa sahip anne-babaların demokratik tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. İki çocuğa sahip anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=71.96$ iken, 4 ve üstü sayıda çocuğa sahip anne-babaların ortalamaları $\bar{x}=65.95$ 'dir. Buna göre, anne-babaların sahip oldukları çocuk sayısı demokratik tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7. Anne-Babaların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Ortalama, Standart Sapma ve Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları

Ebeveynlik Tutumları	Çocuk Sayısı	n	\bar{x}	s.s.	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	1 çocuk	55	71.96	10.32	3/254	3.171	.025	B-D
	2 çocuk	106	71.96	11.70				
	3 çocuk	57	69.73	11.12				
	4 çocuk	40	65.95	11.45				
Otoriter	1 çocuk	55	24.80	9.44	3/254	6.314	.000	D-A D-B D-C
	2 çocuk	106	25.06	10.02				
	3 çocuk	57	25.45	9.04				
	4 çocuk	40	32.35	10.17				
Aşırı koruyucu	1 çocuk	55	33.72	6.07	3/254	.530	.662	---
	2 çocuk	106	34.99	6.33				
	3 çocuk	57	34.85	6.49				
	4 çocuk	40	34.75	5.87				
İzin Verici	1 çocuk	55	23.52	7.09	3/254	2.014	.112	---
	2 çocuk	106	23.95	8.01				
	3 çocuk	57	23.35	6.61				
	4 çocuk	40	26.75	7.25				

A= 1 çocuk, B=2 çocuk, C=3 çocuk, D= 4 çocuk ve üstü

* $p<.05$

Anne-babaların otoriter ebeveynlik tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{254}= 6.314$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey" testi uygulanmış olup, 4 ve üstü sayıda çocuğa sahip anne-babaların otoriter tutumlarının 1 çocuğa, 2 çocuğa ve 3 çocuğa sahip anne-babaların otoriter tutumlarından anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Dört ve üstü sayıda çocuğa sahip anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=32.35$, 1

çocuğa sahip anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=24.80$, 2 çocuğa sahip anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=25.06$ ve 3 çocuğa sahip anne-babaların ortalamalarının $\bar{x}=25.45$ olduğu görülmektedir. Buna göre, anne-babaların sahip oldukları çocuk sayısı otoriter tutumları üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Anne-babaların aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre anne-babaların sahip oldukları çocuk sayısının, aşırı koruyucu ($F_{254}= .530$, $p>.05$) ve izin verici ebeveynlik ($F_{254}= 2.014$, $p>.05$) tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Anne-babalar kendi anne babalık tutumlarını nasıl isimlendirmekte ve neden böyle düşünmektedirler?

Bu çalışmanın nitel bölümünde öncelikle ebeveynlere kendi anne babalık tutumlarını nasıl isimlendirdikleri ve ardından da neden böyle düşündükleri sorulmuştur. Görüşmeye katılan 20 anne babanın hemen hemen yarısı ($n=9$) tutumlarını demokratik olarak adlandırırken, beş ebeveyn kendilerini aşırı koruyucu, dört ebeveyn izin verici ve iki ebeveyn de otoriter tutuma sahip olarak nitelendirmişlerdir. Tablo 2’de de görüldüğü gibi nicel veri analizi sonucunda demokratik bir tutuma sahip olan ebeveynler, görüşmeler sırasında da kendilerini demokratik bir anne baba olarak tanımlamışlardır. Yine ölçek verilerinin analizi sonucunda otoriter bir tutuma sahip olarak görünen ebeveynler, kendilerini aşırı koruyucu, otoriter veya demokratik olarak nitelendirmişlerdir. Nicel veri analizi sonucunda aşırı koruyucu bir tutuma sahip olduğu ortaya çıkan anne babalar görüşmelerde kendilerini aşırı koruyucu veya izin verici olarak ifade ederken, ölçek analizleri sonucunda izin verici bir tutuma sahip olarak görünen anne babalar, görüşmelerde kendilerini demokratik veya izin verici olarak adlandırmışlardır.

Tablo 8. Ebeveynlerin Anne Baba Tutumları

Katılımcılar	Nicel veri analizi	Nitel veri analizi
K ₃₉	Demokratik	Demokratik
K ₄₂	Demokratik	Demokratik
K ₇₃	Demokratik	Demokratik
K ₂₂₀	Demokratik	Demokratik
K ₂₂₆	Demokratik	Demokratik
K ₁₄₄	Otoriter	Demokratik
K ₁₇₄	Otoriter	Otoriter
K ₁₈₄	Otoriter	Otoriter
K ₂₃₉	Otoriter	Aşırı koruyucu
K ₂₅₀	Otoriter	Aşırı koruyucu
K ₉₉	Aşırı koruyucu	Aşırı koruyucu
K ₁₀₀	Aşırı koruyucu	İzin verici
K ₁₀₃	Aşırı koruyucu	İzin verici
K ₁₀₆	Aşırı koruyucu	Aşırı koruyucu
K ₁₄₆	Aşırı koruyucu	Aşırı koruyucu
K ₆₂	İzin verici	Demokratik
K ₁₃	İzin verici	Demokratik
K ₂₃₂	İzin verici	İzin verici
K ₂₅₁	İzin verici	İzin verici
K ₂₅₂	İzin verici	Demokratik

Kendi tutumlarını neden böyle adlandırdıkları ile ilgili olarak, demokratik bir tutuma sahip olduklarını vurgulayan anne babalar, evde kararları çocuklarla birlikte aldıklarına, ne yapacaklarına çocuklarla birlikte karar verdiklerine ve evde baskıcı bir ortamın olmadığına vurgu yapmışlardır. Bu anne babalardan biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Elimden geldiğince çocuğumu sınırlamamaya çalışıyorum. Evde bir karar alınacaksa onun da fikrini alıyorum. Kesinlikle kendi düşüncelerimi ona kabul ettirmeye çalışmıyorum.” (K₃₉)

Bununla birlikte bir başka ebeveyn de tutumunu neden demokratik olarak nitelendirdiği ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Çocuğumun görüşlerine saygı duyduğumu düşünüyorum. Yapamayacaklarını ondan beklemiyorum. Kendi isteklerimi ona kabul ettirmek düşüncesindeyim ama bunu kesinlikle onu zorlamadan ve ona fark ettirmeden yapıyorum.” (K₁₄₄)

Tutumlarını aşırı koruyucu olarak nitelendiren ebeveynler, bu durumu açıklarken çocuklarını dış etmenlerden korumaları ve çocuklarının etrafındaki olumsuz durumları kontrol etmeleri üzerinde durmuşlardır. Görüşmeye katılan anne babalardan biri (K₁₀₆), ortalık çok kötü olduğu için çocuğunu her şeyden korumaya çalıştığını dile getirirken bir başkası şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bence ben aşırı koruyucu bir anneyim. Çünkü onun yerine tüm olumsuz durumları ben kontrol etmeye çalışıyorum. Örneğin arkadaşı ile bir sorun yaşamışsa mutlaka o olaya ben de dâhil oluyorum.” (K₉₉)

Tutumlarını izin verici olarak adlandıran anne babalar buna neden olarak çocuklarını mümkün olduğunca serbest yetiştirmeye çalışmalarını, çocuklarının yapmak istediği şeylere izin vermelerini ve çocuklarını kurallarla sınırlamamalarını göstermişlerdir. Otoriter bir tutuma sahip olduğunu belirten iki ebeveyn ise, evde kuralları kendilerinin koyduğunu, çocuklarının ise bu kurallara uymak durumunda olduğunu dile getirmiştir.

Anne-babaların tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

Görüşmelere katılan anne babalar, yetiştirilme tarzlarının (n=6), psikolojik durumlarının (n=6), eğitim seviyelerinin (n=4), sosyoekonomik durumlarının (n=4), boşanma veya anne baba tutarlılığı gibi bazı aile içi sebeplerin (n=4), çevredeki diğer çocukların (n=2), hayata bakış açılarının (n=2) ve önceki annelik deneyimlerinin (n=1) kendi anne babalık tutumlarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Kendi yetiştirilme tarzına vurgu yapan ebeveynlerden biri, görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben kendi anne babamın yaptıklarından biliyorum ki; baskı hoş değil. Bence baskı her zaman geri tepiyor. Baskıyla kabul edilen şeyler daha sonra terkediliyor. Zorla yapılan hiç bir şeyin insana hiç bir zaman bir faydası olmayacağını düşünüyorum.” (K₁₄₄)

Aile içi sebeplerle ilgili boşanmaya vurgu yapan annelerden biri şu ifadeyi kullanmıştır: *“Benim çocuğum bir tane. Ayrıca babası da olmadığı için evin erkeği o ve ben doğal olarak onu korumalıyım.”* (K₉₉)

Önceki annelik deneyimlerinin anne babalık tutumunu şekillendiren etmenlerden biri olduğunu söyleyen bir ebeveyn ise diğer çocuklarını büyütürken ne tür hatalar yaptığını fark ettiğini dile getirmiş ve bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Çocukları serbest bırakmak, özgür olmalarını sağlamak onları olumsuz durumlardan korumaya yetmiyor. Benim deneyimlerimden öğrendiğim şudur ki; çocuğumu kesinlikle kendim korumalıyım.” (K₂₅₀)

Anne-babalara göre sahip oldukları anne-babalık tutumlarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Anne babalık tutumlarının avantajları ve dezavantajları sorulduğunda, anne babalar sahip oldukları tutumla ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir. Örneğin demokratik tutuma sahip olan ebeveynler, anne babanın böyle bir tutuma sahip olmasının çocuğun özgüvenini geliştireceğini ve ebeveyn çocuk iletişimini güçlendireceğini ifade ederken böyle bir tutumun, çocuğun hem kendini rahat ifade etmesi hem de diğer insanlara değer vermeyi öğrenmesi açısından önemli

olduğunu dile getirmişlerdir. Ebeveynler demokratik bir anne baba tutumunun çocuğun özellikle özgüveni için çok önemli olduğunu vurgularken, onlardan biri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben anne ya da baba olarak çocuğuma karşı ne kadar demokratik bir tutum sergilersem ve günlük hayatımızın içinde onun da olmasına, olaylara katkıda bulunmasına ne kadar izin verirsem çocuk da kendini o kadar önemli hissedecek. Benim de düşüncelerimi öğrenmek istiyorlar, benim de bu evde olmamın bir anlamı var diye düşünecek. Bu da çocuğun kendini değerli hissetmesini sağlayacak ve kendine olan güvenini arttıracak.” (K₄₂)

Demokratik bir tutuma sahip olmanın dezavantajları ile ilgili olarak ise anne babalar özellikle çocukların demokratik bir ortam olmadığında karar alamamalarını vurgularken, çalışmaya katılan bir anne (K₇₃), evin dışında böyle bir dünya olmadığını ve okulda dâhil hiçbir yerde çocuklarla birlikte kararlar alınmadığını dile getirmiştir. Bu nedenle de çocuğun evin dışında herkesin kendini ifade edeceği bir ortam olmadığında ne yapacağını şaşırıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte, çocuğa net kurallar koyulamaması ve çocuğun süreç içerisinde tamamen özgür olmasındansa anne babasıyla ortak karar almaya çalışmasının bu tutum için bir dezavantaj olabileceği vurgulanmıştır.

Otoriter anne baba tutumları ile ilgili olarak, kuralların yetişkinler tarafından belirlenmesinin bir avantaj olduğu dile getirilmiştir. Bu durumla ilgili katılımcılardan biri şunları söylemiştir:

“Sizin evde otoriter bir tutumunuz varsa bu şu demek; kuralları ben koyarım çocuk uygular. Bu aslında hem siz hem çocuk için büyük bir avantaj. Siz olayları daha etkili bir şekilde kontrol edersiniz, çocuğumuz da güvende olur.” (K₁₇₄)

Otoriter tutumun dezavantajı olarak ise demokratik tutumda olduğu gibi, böyle bir dünyanın evin dışında olmaması dile getirilmiştir. Anne babalara göre herkesin çocuk için net kurallar belirlediği ve çocuktan ne beklediğini açıkça dile getirdiği, çocuğun ikileme düşmediği ve yalnızca belirli yolları takip ettiği bir durum gerçek hayatta mümkün değildir.

Aşırı koruyucu tutumu benimseyen anne babalara göre bu tutuma sahip olmanın avantajı, çocuğun güvende olduğunu ve sevildiğini hissetmesidir. Ebeveynler ne olursa olsun onu koruyan kollayan ve hep çocuğunun yanında olan anne babaların, çocuklarına koşulsuz sevgi mesajı vereceklerini dile getirmişlerdir. Ancak çocuğun bunu evin dışında bulamayacak olmasından kaynaklanan bir şaşkınlık ve belirsizlik durumu da dezavantaj olarak vurgulanmıştır.

İzin verici bir tutuma sahip olan anne babalara göre, çocuğun üzerinde herhangi bir zorlama ya da kontrol olmaması çocukların hayata daha olumlu bakmasını ve kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacaktır. Bu durumla ilgili katılımcılardan biri şunları söylemiştir:

“Bence çocuğun kendisiyle ilgili her türlü durumda inisiyatif alması, çocuğun kendini rahat ifade edebilmesi için önemli. Çünkü insanlar kendi kararlarını kendilerinin aldığı, süreci iyi bildikleri durumlarda daha özgüvenli olurlar ve duygu düşüncelerini daha rahat ifade ederler.” (K₁₀₀)

İzin verici bir anne baba tutumuna sahip olmanın dezavantajı olarak ise, çocuğun şımarık veya benmerkezci olabileceği, kendisine söz hakkı tanınmadığı durumlarda şaşkınlık yaşayabileceği vurgulanmıştır.

Tartışma

Çalışmada veri analizleri sonucunda, kadınların (annelerin) erkeklerden (babalardan) daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgunun kültür ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde genelde çocuklar babalarına söyleyemediklerini anneleriyle paylaşmakta, bazı ailelerde baba otorite, disiplin veya ceza sembolü olarak algılanmaktadır. Ancak bu bulgu Uyanık Balat (2007) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Uyanık Balat (2007) yaptığı çalışmada anne-baba tutumlarının onların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuştur.

İç Anadolu bölgesindeki ebeveynlerin Doğu Anadolu bölgesindeki ebeveynlerden daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları, Doğu Anadolu bölgesindeki ebeveynlerin ise İç Anadolu bölgesindeki ebeveynlerden daha fazla otoriter ve izin verici tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. İç Anadolu bölgesindeki anne-babaların eğitim düzeylerinin Doğu Anadolu bölgesindeki velilerin eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Anne-baba eğitim düzeyine ilişkin bölgeler arası farkın ve iki bölge arasındaki gelişmişlik düzey farklılığının bu sonucu etkilediği düşünülmektedir.

İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyinde olan anne-babaların lise ve ön lisans/lisans öğrenim düzeyinde olan anne-babalardan daha otoriter bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların lise mezunu anne-babalardan daha fazla izin verici tutuma sahip oldukları bulunmuştur. İlkokul/okuryazar öğrenim düzeyindeki anne-babaların ön lisans/lisans öğrenim düzeyindeki ebeveynlerden daha fazla aşırı koruyucu tutumları olduğu, lise mezunu anne-babaların ön lisans/lisans düzeyinde öğrenim görmüş anne-babalardan daha fazla aşırı koruyucu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Benzer şekilde literatürdeki çeşitli çalışmalarda da ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutumlarının arttığı ve çocuklarına daha fazla özgürlük verdikleri ifade edilmiştir (Ayyıldız, 2005; Özben ve Argun, 2002; Tezel Şahin ve Özyürek, 2008; Şanlı ve Öztürk, 2012).

Otuz bir-kırk (31-40) yaş aralığındaki anne-babaların 41 ve yukarısı yaş aralığındaki anne-babalardan daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Kırk bir (41) ve yukarısı yaş aralığındaki anne-babaların 20-30 ve 31-40 yaş aralıklarındaki anne-babalardan daha otoriter tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, 41 ve yukarısı yaş aralığındaki anne-babaların 31-40 yaş aralıklarındaki anne-babalardan daha İzin verici tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Çalışmanın bu sonucu literatürdeki bazı çalışmaların sonuçlarından farklılık göstermektedir. Örneğin; Ayyıldız (2005), Rafferty ve Griffin (2010) ve Şanlı ve Öztürk (2012) küçük yaştaki ebeveynlerin daha az pozitif ebeveynlik davranışları sergilediklerini ifade etmişlerdir. Oysa bu çalışmada yaşı büyük ebeveynlerin daha otoriter, daha izin verici tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca yaşı büyük anne-babaların, - kültürel öğeler ve dönem özellikleri göz önünde bulundurulduğunda- kendi çocukluklarında fiziksel cezaya maruz kalma ihtimallerinin daha yüksek olduğu tahmin edildiğinden daha otoriter olabilecekleri düşünülmektedir. Dolayısıyla Ryan'ın (2010) da ifade ettiği gibi bazı anne-babalar fiziksel ceza uygulamak gibi eski metotlara güvenirken, çocuklarıyla ilişkilerinde daha demokratik bir ilişki tercih eden anne-babalar da bulunmaktadır. Bu nedenle, 31-40 yaş aralığındaki anne-babalar daha demokratik tutuma sahipken, 41 ve yukarı yaştaki ebeveynler daha otoriter veya daha izin verici olabilmektedirler.

On beş-yirmi (15-20) yaş aralığında evlenen anne-babaların 25 ve üstü yaş aralığında evlenen anne-babalardan daha otoriter bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur. On beş-yirmi (15-20) yaş aralığında evlenen anne babalar henüz evlilikle gelen değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken bir çocuk sahibi olduklarında, çocuklarını kabul etmekte zorluk yaşayabilirler. Bu durumda da çocuklarına karşı daha sert davranmaları ve daha otoriter bir tutumu benimsemeleri mümkündür.

İki çocuğa sahip anne-babaların 4 ve üstü sayıda çocuğa sahip anne-babalardan daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Dört ve daha fazla sayıda çocuğa sahip anne-babaların bir, iki veya üç çocuğa sahip anne-babalardan daha otoriter bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Anne babalar çocuk sayısı arttıkça daha otoriter tutumlar sergileyerek çocuklar üzerinde daha kontrollü olmaya ve istenmeyen davranışları azaltmaya çalışıyor olabilirler. Bununla birlikte çocuk sayısının anne babaların eğitim düzeyi ile ters orantılı olduğu düşünülürse literatürde de vurgulandığı gibi eğitim düzeyi düştükçe anne babalar daha geleneksel bir tutum ve davranış sergiliyor olabilirler (Ayyıldız, 2005; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Şanlı ve Öztürk, 2012)

Çalışmanın nitel verilerinden elde edilen bulgulara göre, nicel veri analizi sonucundaki tutumlarıyla, görüşmeler sırasında kendilerini tanımladıkları tutumlar karşılaştırıldığında katılımcıların yarısından fazlası (n=12) kendilerini nicel analiz sonucundaki tutumlarıyla doğru

bir şekilde tanımlamışlardır. Buradan hareketle anne-babaların çoğunun kendi anne-babalık tutumları hakkında farkındalık sahibi olduklarını söylemek mümkündür.

Anne-babaların sahip oldukları tutumları açıklarken literatürdekilere paralel ifadeler kullandıkları görülmektedir. Örneğin anne babalar demokratik tutumlarını açıklarken birlikte karar alma veya görüşlere saygı duyma davranışlarını, aşırı koruyuculuklarını açıklarken her türlü durumu kontrol etme isteklerini, izin verici tutumları ile ilgili olarak çocuklarına verdikleri serbestliği ve otoriter tutumları ile ilgili olarak da kuralları ve otoriteyi dile getirmişlerdir. Bu ifadeler literatürde bu tutumlar açıklanırken kullanılan ifadelerle paraleldir (Baumrind, 1971; 1989; Huang ve Gove, 2015; Spera, 2005; Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010).

Anne-babalar sahip oldukları anne-babalık tutumlarını etkileyen faktörler olarak en çok yetiştirilme tarzlarını ve psikolojik durumlarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle, anne-babaların sahip oldukları tutumları sadece çocuklar üzerindeki etkileri bağlamında değerlendirmemek gerekmekte, çocukların ileride anne-baba olarak sahip olacakları anne-babalık tutumları üzerinde de etkili olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Anne-babaların sahip oldukları anne-babalık tutumlarının avantajları olarak çoğunlukla olumlu durumlara odaklandıkları gözlenmiştir. Özellikle otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici anne-baba tutumlarının çocuklar üzerinde olumlu etkileri olacağını dile getirmeleri çocuk gelişimine ilişkin teori ve araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Anne-babalık tutumlarının dezavantajlar ile ilgili olarak ise çoğunlukla evin dışında yani gerçek hayatta sahip oldukları tutumun bir karşılığının veya uygun koşulların olmamasını ifade etmişlerdir. Bu bulgu, anne-babaların sahip oldukları ebeveynlik tutumunun tam anlamıyla çocuklar üzerindeki etkilerinin gözlemlenebilmesi için evin dışında da uygun koşulların bulunması gerektiği konusunda bir farkındalık sahibi olduklarını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, çocuklarına karşı annelerin babalardan daha demokratik bir tutuma sahip olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, anne babaların yaşadıkları bölge ve yaşları demokratik, otoriter ve izin verici anne babalık tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin öğrenim düzeylerinin otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları üzerinde, evlendikleri yaşın otoriter tutumları üzerinde ve çocuk sayılarının da demokratik ve otoriter tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Anne-babaların çoğunun, kendi anne-babalık tutumu hakkında bir farkındalık sahibi olduğu ve sahip oldukları tutumları açıklarken alan yazına paralel ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, anne-babalar sahip oldukları anne-babalık tutumlarını etkileyen faktörler olarak en çok yetiştirilme tarzlarını ve psikolojik durumlarını ifade etmişlerdir.

Hem bu çalışmanın sonuçları, hem de daha önce yapılmış olan çalışmalar, baskıcı, disiplinli ve aşırı koruyucu ebeveynlerin genel olarak çocuklar üzerinde olumsuzluklara sebep olduğunu, demokratik ve kabul edici ebeveynlerin ise olumlu etkilere sahip olduklarını ortaya koymuştur (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010). Bu nedenle özellikle okul öncesi gibi kritik bir dönemde sağlıklı anne-baba tutumlarının artırılması için ebeveynlere farkındalık ve doğru tutumlar konusunda gerekli bilgilendirmelerin yapılmasının, anne-baba eğitimlerinin sağlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonuçlarında da vurgulanan ebeveynlerin kendi tutumları ile ilgili farkındalık sahibi olmaları bir avantaja çevrilmeli, çocuğun gelişimini olumsuz şekilde etkileyecek anne babalık tutumuna sahip ebeveynler belirlenerek erken müdahale programları hazırlanmalıdır. Ayrıca, bulgulara göre otoriter tutum, Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan ebeveynler tarafından İç Anadolu bölgesindekilere, ilkökul mezunu veya okuryazar ebeveynler tarafından lise ve ön lisans/lisans mezunlarına, 41 ve üstü yaşta olan ebeveynler tarafından daha küçük yaşta evlenenler tarafından daha küçük yaşta (15-20) evlenenler tarafından 20 yaşından sonra evlenenlere göre daha fazla benimsenmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, özellikle ailelere yönelik olarak yapılacak düzenlemelerde bu faktörlerin tamamının birbirleri ile ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalı ve kültürel yapının rolü de göz ardı edilmemelidir.

Yapılacak başka çalışmalarda çocukların anne babalarının ebeveynlik tutumlarına ilişkin görüşleriyle anne-babalarının kendilerine ilişkin görüşleri karşılaştırılabilir. Gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde çoğunlukla okul öncesi ve üzerindeki eğitim kademelerindeki çocukların ebeveynlerinin tutumları farklı açılardan ele alınmış gözükmektedir. Ancak üç yaşın altındaki çocukların ebeveynlerine yönelik çalışmalar oldukça sınırlı olduğundan bundan sonraki çalışmalarda üç yaşın altındaki çocuklara sahip ebeveynlerin tutumlarının çocuklar üzerindeki etkileri incelenebilir.

Kaynaklar

- Arnott, B., & Brown, A. (2013). An exploration of parenting behaviours and attitudes during early infancy: Association with maternal and infant characteristics. *Infant and Child Development*, 22, 349–361.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bakhla, A. K., Sinha, P., Sharan, R., Binay, Y., Verma, V., & Chaudhury, S. (2013). Anxiety in school students: Role of parenting and gender. *Industrial Psychiatry Journal*, 22 (2), 131-137.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37 (4), 887-907.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4, 1-103.
- Baumrind, D. (1980). New directions in socialization research. *American Psychologist*, 35 (7), 639- 652.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In: W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow* (pp. 349-378). San Francisco: Jossey-Bass.
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. In: J. Brooks, R. Lerner & A. C. Petersen, (Ed.), *The Encyclopedia on Adolescence* (pp. 758-772). New York: Garland.
- Baumrind, D., Larzelere, R. E., & Owens, E. B. (2010). Effects of preschool parents’ power assertive patterns and practices on adolescent development. *Parenting: Science and Practice*, 10, 156-201.
- Bernard, H. R., & Ryan, G. W. (2010). *Analyzing qualitative data: Systematic approaches*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.
- Blissett, J., ve Haycraft, E. (2008). Are parenting style and controlling feeding practices related? *Appetite*, 50, 477–485.
- Bornstein L, ve Bornstein MH. (2007). Parenting styles and child social development. In: R. E. Tremblay, R. G. Barr ve RDeV Peters, (Eds). *Encyclopedia on Early Childhood Development* [online]. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development; 26 Haziran 2015 tarihinde URL: <http://www.childencyclopedia.com/documents/BornsteinANGxp.pdf>. adresinden alınmıştır.
- Braza, P. et. al. (2015). Negative maternal and paternal parenting styles as predictors of children’s behavioral problems: Moderating effects of the child’s sex. *Journal of Child & Family Studies*, 24, 847-856.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. International Pearson Merrill Prentice Hall.
- Creswell, J., & Plano Clark, V. L. (2007). Understanding mixed methods research. In: J. Creswell (Ed.), *Designing and conducting mixed methods research* (pp. 1-19). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487–496. doi:10.1037/0033-2909.113.3.487
- DePlanty, J., Coulter-Kern, R., & Duchane, K. A. (2007). Perceptions of parent involvement in academic achievement. *The Journal of Educational Research*, 100 (6), 361–368.

- Durmuşoğlu Saltalı, N., ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışını yordaması. *İlköğretim Online*, 11 (3), 729-737.
- Efe-Azkeskin, K., Güven, G., Güral, M., ve Sezer, T. (2013). Parenting styles: Parents with 5-6 year old children. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 3 (1), 74-82.
- Epstein, J. L., ve Sanders, M. G. (2002). Family, school, and community partnerships. In: M. H. Bomstein (Ed.), *Handbook of Parenting, Vol. 5: Practical Issues in Parenting* (pp. 407-437). Mahwah, New Jersey: Erlbaum.
- Fan, X., ve Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1-22.
- Filiz, Z., ve Yaprak, B. (2009). A study on classifying parenting styles through discriminant analysis. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5 (2), 195-209.
- Günel, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hart, C. H., Newell, L. D., & Olsen, S. (2003). Parenting skills and social-communicative competence in childhood. In: J. O. Greene ve B. R. Burleson (Eds.), *Handbook of communication and social interaction skills* (pp. 753-797). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hibbard, D. R., & Walton, G. E. (2014). Exploring the development of perfectionism: The influence of parenting style and gender. *Social Behavior and Personality*, 42 (2), 269-278.
- Huang, G. H. C., & Gove, M. (2015). Asian parenting styles and academic achievement: Views from eastern and western perspectives. *Education*, 135 (3), 389-397.
- Izzo, C. V., Weissberg, R. P., Kasprow, W. J., ve Fendrich, M. (1999). A longitudinal assessment of teacher perceptions of parent involvement in children's education and school performance. *American Journal of Community Psychology*, 27 (6), 817-839.
- Jeynes, W. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education*, 40 (3), 237-269.
- Jeynes, W. (2015). A meta-analysis: the relationship between father involvement and student academic achievement. *Urban Education*, 50 (4) 387-423.
- Karabulut Demir, E., ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.
- Maccoby, E.E., & Martin, J.A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In: E.M. Hetherington (Ed.), P.H. Mussen (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Vol 4 Socialization, personality, and social development* (pp. 1-101). New York: Wiley.
- McLeod, B. D., Wood J. J., ve Weisz, J. R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta- analysis. *Clinical Psychology Review*, 27, 155- 172.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi, düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Moon, S. S., & Lee, J. (2009). Multiple predictors of Asian American children's school achievement. *Early Education and Development*, 20 (1), 129-147.
- Morrison, G. S. (2012). *Early childhood education today*. Pearson: Boston-USA.
- Özben Ş., ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 19-34.

- Rafferty, Y., ve Griffin, K. (2010). Parenting behaviors among low-income mothers of preschool age children in the United States: Implications for parenting programs. *International Journal of Early Years Education*, 18 (2), 143–157.
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices: Development of a new measure. *Psychological Reports*, 77, 819–830.
- Rocha Lopes, D., Van Putten, C. M., & Moormann, P. P. (2015). The impact of parental styles on the development of psychological complaints. *Europe's Journal of Psychology*, 11 (1), 155-168.
- Rubin, K. H., & Burgess, K. (2002). Parents of aggressive and withdrawn children (2nd ed.). In: M. Bornstein (Ed.). *Handbook of Parenting (Vol. 1)* (pp. 383–418). Hillsdale, NJ: Sage.
- Ryan, P. (2010). Love, lust and the Irish: Exploring intimate lives through angela macnamaras problem page, 1963-80'. *Sexualities*, 14, 1-48.
- Snyder, J., Stoolmiller, M., Wilson, M., & Yamamoto, M. (2003). Child anger regulation, parental responses to children's anger displays, and early child antisocial behavior. *Social Development*, 12, 335–360.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17 (2), 125-146.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 42-59.
- Şanlı, D., ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 395-414.
- Thompson, A., Hollis, C., ve Richards, D. (2003). Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems: Results from a British national cohort study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12, 84-91.
- Towe-Goodman, N. R., ve Teti, D. M. (2008). Power assertive discipline, maternal emotional involvement, and child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 22, 648–651.
- Uyanık Balat, G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 32 (143), 89-99.
- Wang, H. (2014). The relationship between parenting styles and academic and behavioral adjustment among urban Chinese adolescents. *Chinese Sociological Review*, 46 (4), 19-40.
- Yağmurlu, B., Sanson, A., ve Köymen, A. B. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: Zihin kuramının belirleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20 (55), 1-20.
- Yalkın, S. (1994). *Parental expentacies of developmental time-tables, child rearing attitudes and actual child development*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yoder, J. R., & Lopez, A. (2013). Parent's perceptions of involvement in children's education: Findings from a qualitative study of public housing residents. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 30, 415-433.

Extended Abstract

Introduction

Parenting attitudes can be defined as responses to different behaviors of children (Darling & Steinberg, 1993). These attitudes comprise two basic factors: (1) the degree to which parents

respond to their children's needs, and (2) parents' expectations of their children and what they demand from them (Maccoby & Martin, 1983).

The existing literature suggests that parenting attitudes influence children's behavior and academic success (Blissett & Haycraft, 2008; Bornstein & Bornstein, 2007; Braza et al., 2015; Huang & Gove, 2015; Rocha Lopes, Van Putten & Moormann, 2015; Wang, 2014); their social, emotional and cognitive skills (Arnott & Brown, 2013; Durmuşoğlu Saltalı & Arslan, 2012); and the likelihood that they will develop anxiety disorders (McLeod, Wood & Weisz, 2007). Parenting attitudes have also been categorized in varying ways: as authoritarian, democratic and permissive by Bakhla, Sinha, Sharan, Binay, Verma and Chaudhury (2013); as authoritative, authoritarian, permissive, ethnic-minority, indifferent and inconsistent by Maccoby and Martin (1983); and as authoritative, directorial, permissive, democratic, good-enough and disengaged by Baumrind, Larzelere and Owens (2010). This study adopts Karabulut Demir and Şendil's (2008) four categories of parenting attitudes: democratic, authoritarian, overprotective and permissive attitude.

Turkish parenting attitudes can vary based on some characteristics such as parental age and regional origin. An investigation of 34 studies conducted in Turkey reported that the parenting attitudes and behaviors of the parents of preschool children were under-researched compared to those of parents of older children (Sümer, Gündoğdu Aktürk & Helvacı, 2010). Also, such studies tended to focus exclusively on mothers' attitudes (Mızrakçı, 1994; Şanlı ve Öztürk, 2012) and most used quantitative methods only (Durmuşoğlu Saltalı & Arslan, 2012; Efe-Azkeskin, Güven, Güral & Sezer, 2013; Günalp, 2007; Özben & Argun, 2002; Şanlı & Öztürk, 2012; Uyanık Balat, 2007; Yağmurlu, Sanson & Köymen, 2005; Yalkın, 1994). To fill these gaps, therefore, this study was designed to assess parenting attitudes – including fathers' attitudes – towards children aged between 4 and 6, using qualitative and quantitative methods.

Method

This study utilized an explanatory mixed-methods design, in which quantitative data was gathered initially, after which a sub-group of the sample were interviewed to obtain qualitative data that would shed light on the quantitative results. The first phase made use of the Parents' Attitude Scale (PAS) developed by Karabulut Demir and Şendil (2008), which consists of 46 items covering four parenting attitudes. This was administered to 258 parents (115 mothers and 143 fathers), of whom 20 (14 female) were then interviewed using a semi-structured protocol developed by the researchers. Of the 258 parents, 60 were illiterate or had completed primary school only, while 40 had graduated from elementary school, 90 from high school, and 68 from college or above. Of the 20 interviewees, eight had graduated from college or above, six from high school, and two from elementary school, while four were illiterate or had completed primary school only.

Our quantitative data was analyzed using IBM SPSS software. In order to determine if there were statistically significant differences between parenting attitudes by parental gender or region of current residence, independent-samples t-test were conducted. One-way ANOVA was used to determine if there statistically significant differences between parenting attitudes across education levels, ages, ages at marriage and number of children. The qualitative data was analyzed using the word-list technique developed by Bernard and Ryan (2010).

Results and Discussion

We found statistically significant gender differences in the distribution of the democratic parenting attitude, but not for the other three attitudes. Regional origin was associated with statistically significant differences in democratic, authoritarian and permissive parenting attitudes. There were also statistically significance differences between some parenting attitudes based on the participants' education levels, ages, ages at marriage and number of children.

Our analysis of the qualitative data suggested that most of the participants were aware of their parenting attitudes, and explained them in terms that paralleled the language used in the relevant literature. Parents who stated that they had democratic attitudes said that they made

decisions with their children and were not oppressive, while those who identified themselves as overprotective said they tried to protect their children from negative external factors. Those respondents who stated that they had permissive attitudes explained that this was because they allowed their children to grow freely and did not limit them with rules. Lastly, the parents who said that they were authoritarian stated that they, as the adults, established rules and their children had to obey them. Parents of all four types stated that their parenting attitudes were influenced by their upbringing, psychological mood, educational level, socioeconomic status, parental reasons and their other experiences.